

Steenuilonderzoek aan de Spoorstraat 6-8 te Kesteren

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status: Definitief

Project: BE/2018/103

Datum: 14 mei 2018

Samensteller(s): ing. T.J.P. den Otter

Collegiale toets: ing. C.J. Blom

Opdrachtgever:

Buro SRO B.V.
Sweerts de Landasstraat 50
6814 DG Arnhem

Contactpersoon: ir. A. van der Mispel

Disclaimer

Blom Ecologie bv is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie bv.

© Blom Ecologie bv / Buro SRO B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie bv worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep	6
1.3 Te verwachten soorten en functies	6
1.4 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	8
2 Methode	9
2.1 Methode	9
2.2 Inventarisatie	10
3 Resultaten.....	11
3.1 Waargenomen soorten	11
3.2 Aanwezige gebiedsfuncties	12
4 Conclusie	15
4.1 Conclusie	15
4.2 Vervolgstap(pen)	15
5 Literatuur.....	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Buro SRO is een advies- en ontwerpbureau op het gebied van Stedenbouw, Ruimtelijke ordening en Ontwikkelingsmanagement. Daar waar gemeenten 'het stuur' steeds meer aan de burger geeft treedt Buro SRO op als onafhankelijke deskundige tussen overheid en initiatiefnemer. Buro SRO helpt zo om ideeën van initiatiefnemers te vertalen in fraaie plannen die tevens voldoen aan het overheidsbeleid. In dit kader is Buro SRO voornemens enkele verouderde loodsen aan de Spoorstraat 6-8 te Kesteren te saneren ten bate van de nieuwbouw van een tweetal opslagloodsen en een kantoor. Omdat tijdens de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten voor beschermde soorten op kunnen treden is het plangebied (figuur 1), middels een oriënterend onderzoek, onderzocht op aanwezige beschermde natuurwaarden en vervolgens getoetst aan de effecten van de werkzaamheden (Blom, 2018).

Figuur 1 Het rode kader weergeeft de ligging van de planlocatie en loodsen aan de Spoorstraat 6-8 te Kesteren (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Op basis van het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van vaste rust- en/of verblijfplaatsen of een nestlocatie van steenuil niet worden uitgesloten. Om de mogelijke negatieve effecten voor steenuilen in kaart te brengen is aanvullend onderzoek noodzakelijk geacht. Buro SRO B.V. heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn steenuilen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maakt steenuil gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust-, verblijf- of nestplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van de leefomgeving van steenuil?

1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep

Plangebied

De planlocatie is gelegen te Kesteren en betreft enkele loodsen aan de Spoorstraat 6-8. De planlocatie is geheel in gebruik ten bate van de functie bedrijfsvoering. Aan de zuidzijde grenst de planlocatie aan het spoortraject tussen Tiel en Nijmegen. De planlocatie is hoofdzakelijk verhard en wordt gedomineerd door 3 aan elkaar verbonden loodsen. De loodsen zijn verouderd (bouwjaar respectievelijk 1960 en 1979). Een uitgebreidere beschrijving van het plangebied en een fotografische impressie hiervan zijn opgenomen in rapportage van het oriënterend onderzoek (Blom, 2016).

Ruimtelijke ingreep

De ruimtelijke activiteiten zullen op hoofdlijnen bestaan uit de volgende werkzaamheden:

- Sloop loodsen: sloopwerkzaamheden, afvoer materiaal;
- Verwijdering overige terreininrichting: diverse werkzaamheden, afvoer materiaal;
- Vergraven terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- Terrein bouwrijp maken; aanbrengen puinbed, aanleg nutsvoorzieningen e.d.;
- Realisatie opslagloodsen en kantoorruimte: algemene bouwwerkzaamheden;
- Aanleg terreinverharding en parkeervoorzieningen: diverse werkzaamheden;
- Revitalisatie terrein: algemene hoveniers- en overige werkzaamheden.

Effecten

Naar aanleiding van de beoogde ruimtelijke ingrepen kunnen de volgende effecten voor steenuil optreden:

- beschadigen, doden en verwonden van eieren, nestgebonden, juveniele of individuen van steenuil;
- wegnemen/vernietigen van voortplantings- of vaste- rust en verblijfplaatsen van steenuil.

1.3 Te verwachten soorten en functies

Op basis van het oriënterende veldbezoek kon echter een functionele betekenis van de planlocatie voor de steenuil niet uitgesloten worden (Vos & Blom, 2018). Deze soort komt veelvuldig voor in en rondom Kesteren. Met name het gebied ten zuiden van de planlocatie is potentieel geschikt als leefgebied van de steenuil. Tijdens het veldbezoek gaf de huurder van het oostelijke pand aan dat in het verleden steenuilen een vaste verblijfplaats hebben gehad tussen de golfplaten en isolatieplaten. Uit de controle is inderdaad gebleken dat deze ruimte toegankelijk is voor de steenuil. Op basis van habitatkenmerken, het geprefereerde habitat van de soort en *expert judgement* is beoordeeld dat de te slopen bebouwing mogelijke een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats en/of nestlocatie voor steenuil.

1.4 Kader Wet natuurbescherming

Vogelrichtlijn

De bescherming van de steenuil is wettelijk geregeld in de Wet natuurbescherming. Alle broedende vogels en de functionele leefomgeving zijn beschermd tijdens de broedperiode. Voor alle inheemse vogelsoorten en regelmatig voorkomende trekvogels geldt dat deze dienen kunnen voortbestaan. Voor een aantal kwetsbare vogelsoorten, waaronder de steenuil, zijn de rust- en verblijfplaatsen het gehele jaar beschermd. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt in vijf categorieën waarvan categorie 1 t/m 4 het gehele jaar beschermd zijn en categorie 5 wanneer er zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. De steenuil is onderverdeeld in categorie 1; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

Ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen wordt alleen verleend na een zware toetsing en op basis van zwaarwegende criteria: dwingende redenen van groot openbaar belang, dreiging voor volksgezondheid en veiligheid en/of (voorkoming) van ernstige (economische) schade. Ten aanzien van de vaste rust en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen toe te passen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen (mitigatieplan).

Nee, tenzij

Het basisprincipe in de Wet natuurbescherming is het verbod op beschadiging van beschermde planten en dieren en hun leefomgeving. Ruimtelijke ingrepen mogen niet plaatsvinden tenzij beschermde flora en fauna niet beschadigd en verstoord worden. Bij sommige ruimtelijke ingrepen is schade echter onvermijdelijk. Een wettelijk verplichte natuurtoets geeft vervolgens uitsluiting voor een vrijstelling, een ontheffingsaanvraag of een afkeuring.

Belangrijke verbodsbepalingen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen zijn de §3.1 artikel 3.1 – 3.4 (Vogelrichtlijn), §3.2 artikel 3.5 – 3.9 (Habitatrichtlijn) en §3.3 artikel 3.10 – 3.11 (Andere Soorten). De belangrijkste artikelen zijn hieronder weergegeven.

Artikel 3.1. Vogelrichtlijn

- 1: Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- 3: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5. Habitatrichtlijn

1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3: Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5: Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Methode

Steenuilonderzoek

Het onderzoek naar steenuil is uitgevoerd conform het kennisdocument Steenuil van BIJ12. Naar aanleiding van het ingaan van de Wet natuurbescherming (per 1 januari 2017) vervangt het kennisdocument de voormalige Soortenstandaard. BIJ12 (een uitvoeringsinstantie van de provincies) heeft het kennisdocument doorontwikkeld op basis van de voormalige Soortenstandaard. De Soortenstandaard is oorspronkelijk ontwikkeld door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Het kennisdocument is een soortspecifiek informatiedocument wat opgesteld is door diverse ecologische en juridische deskundigen. Onderzoeken die volgens het kennisdocument uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen en juridische procedures. Voorliggend onderzoek is uitgevoerd volgens de bepalingen zoals opgenomen in het kennisdocument Steenuil. In navolging van het kennisdocument Steenuil dienen ten behoeve van het onderzoek 3 bezoeken te worden afgelegd in de periode 1 februari t/m 30 april. Overigens kan het daadwerkelijke gebruik van het nest gebeuren van begin februari tot en met half juli. Daarnaast moet er overdag gezocht worden naar zaken die op de aanwezigheid van een territorium duiden, bijvoorbeeld sporen als krijtstrepen, braakballen, veren en ophoping van uitwerpselen. De inventarisatie vindt plaats door het afspelen van roepgeluiden middels een geluidsdrager, inspectie van nestkast(en), zichtwaarnemingen en navraag bij betrokken en/of relevante instanties.

Tabel 1 *Geschikte onderzoeksperiode Kennisdocument Steenuil.*

	jan	febr	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Waarnemingen exemplaren												
Nestindicatieve waarnemingen												
Navragen bij bewoners, vogelwerkgroepen, STONE												

	Optimale periode.
	Geschikte periode.
	Geen geschikte periode

2.2 Inventarisatie

Veldbezoek

De planlocatie en wijdere omgeving is 4x bezocht (tabel 1) door medewerkers van Blom Ecologie B.V.. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van steenuilen, sporen ervan en geschikt habitat. Tijdens het onderzoek is gelet op nestindicerend gedrag en foeragerende en communicerende dieren.

Tabel 1 Veldbezoeken op de planlocatie. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in het Kennisdocument Steenuil.

	datum	weersomstandigheden
steenuil 1	22 maart 2018	wisselvallig (8/8), 4 °C, wind 0-1 Bft
steenuil 2	12 april 2018	droog (7/8), 12 °C, wind 0-1 Bft
steenuil 3	14 mei 2018	droog/ lichte miezer (8/8), 12 °C, wind 2-3
habitatspectie	14 mei 2018	droog/ lichte miezer (8/8), 12 °C, wind 2-3

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en een bluetooth speaker. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-05.

3 Resultaten

3.1 Waargenomen soorten

Steenuil

De steenuil (*Athene noctua*) is een soort van kleinschalig cultuurlandschap. De steenuil broedt met name in oude schuren, boomholtes (m.n. knotwilgen), boerderijzolders en bomen met grote holten. Het foerageergebied bestaat uit graslanden, gazon en weide. Het is voor de steenuil met name gunstig indien er sprake is van kortgemaaide of -begraasde vegetatie. Tevens is het zeer bevorderlijk voor steenuilen als er op en rondom dergelijke open structuren sprake is van afrastering met palen, bomenlanen of andere uitkijkpunten. Gedurende de veldbezoeken zijn meerdere malen roepende, vluchtende en rustende steenuilen waargenomen. De bevindingen zijn verder uitgewerkt in paragraaf 3.2 *Aanwezige gebiedsfuncties*.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een typische gebouwbewonende soort. De soort maakt gebruik van ruimten onder daken, in spouwruimtes en achter gevelbekleding als kraam-, zomer, paar,- en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011). Tijdens 2 veldbezoeken ten behoeve van steenuil zijn waarnemingen gedaan van foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*). In de periode mei t/m september word een vleermuisonderzoek uitgevoerd. Op dit moment is het vleermuisonderzoek niet volledig en kan geen zinvolle uitspraak gedaan worden over de aan- dan wel afwezigheid van vleermuisverblijven.

Overige soorten

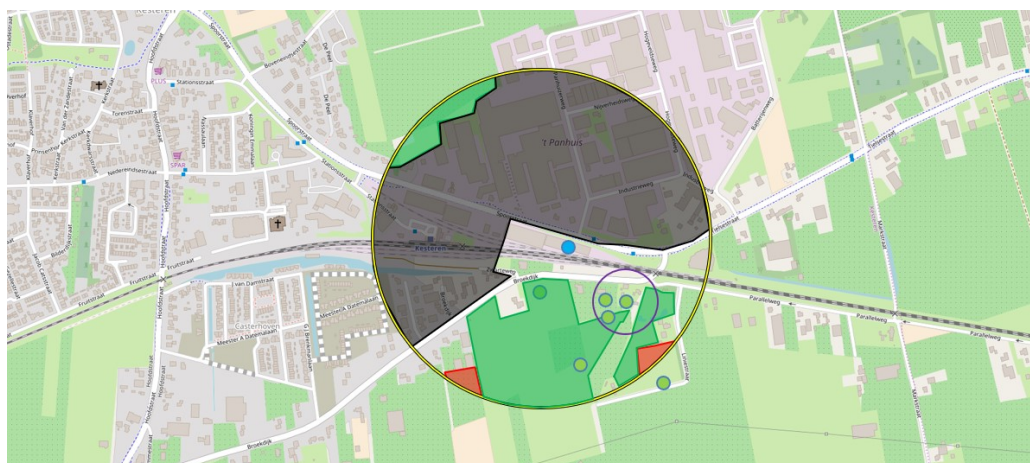
Tijdens de veldbezoeken zijn met name overvliegende, rustende of foeragerende vogels waargenomen. De waargenomen soorten betreffen onder andere: merel, houtduif, zanglijster, ekster, zwarte roodstaart, tjiftjaf, vink, winterkoning, zwarte kraai, grote bonte specht, heggenmus, kauw, grasmus, witte kwikstaart, roodborst, zwartkop, pimpelmees, spreeuw, turkse tortel, huismus, holenduif, grauwe gans, lepelaar en nijlgans. Enkele van de vorengenoemde algemene soorten broeden ook in bebouwing. Volledigheidshalve is tijdens het onderzoek gelet op nestindicerend gedrag van overige gebouwbewonende soorten. In de aan werkzaamheden onderhevige bebouwing zijn echter geen nesten gedefinieerd. Het is aannemelijk dat de bomen, struiken en overige omliggende vegetatie nesten van lijsters, duiven, kraaiachtigen en kleine(re) zangvogels aanwezig (kunnen) zijn. Daarnaast zijn enkele hazen in het zuidelijk gelegen weide- en grasland waargenomen.

3.2 Aanwezige gebiedsfuncties

Tijdens de inventarisatie zijn steenuil, huismus en gewone dwergvleermuizen waargenomen (3.1). Het voorliggende onderzoek is uitgevoerd ten bate van steenuilen. Voor vleermuizen dient separaat een onderzoek uitgevoerd te worden. Voor huismus is geen potentie verwacht en zijn tevens geen broedindicatieve waarnemingen gedaan. Derhalve wordt enkel voor steenuil beschreven wat de betekenis is. In figuur 2 is een kaart opgenomen van de territoria, verblijflocaties en het functionele leefgebied van steenuil.

Nestlocaties en leefgebied steenuil

Op en rondom de te saneren loodsen zijn enkele geluids- en zichtwaarnemingen van steenuilen gedaan. De steenuil leeft in een bewoonde omgeving en is derhalve de aanwezigheid van mensen, (huis)dieren, activiteiten, transport, geluid- en lichtverstoring e.d. (tot in bepaalde mate) gewend. De werkzaamheden zullen naar verwachting dan ook geen effect hebben op de geschiktheid van de nestlocaties buiten het plangebied.

Figuur 2 Bevindingen steenuilenleefgebied:

- zwarte arcering: ongeschikt stedelijk/industrieel gebied;
- rode arcering: intensieve boomkwekerij;
- groene arcering: weilanden, graslanden en overige geschikte foerageergebieden;
- groene stip: potentiële broed-/verblijfslocatie steenuil;
- blauwe stip: bevestigde verblijfslocatie steenuil;
- paarse cirkel: aannemelijke steenuilenterritorium.

Gedurende de veldbezoeken is meerdere malen activiteit van steenuilen waargenomen. Dit betreft met name roepende dieren en paren ten zuiden van de locatie aan de Spoorstraat 6-8. Tijdens de gebiedsinventarisatie zijn geschikte en potentiële verblijfslocaties geconstateerd (groene stippen). Dit betreft onder andere oude knotwilgen, oude schuurtjes en andere oudere bebouwing.

Gedurende het eerste veldbezoek op 22 maart is twee maal een wegvliegende steenuil vanaf de stalen constructie aan de zuidzijde van de oostelijke loods waargenomen. Bij de betreffende loods is het dak toegankelijk middels een gat bij de nok en is de binnenzijde van het dak afgewerkt met dakbeschot.

Het is aannemelijk dat de waargenomen steenuil in de loods een rustplaats heeft. Rondom het perceel aan de Broekdijk 3 is op het veldbezoek van 12 april een actief roepend paar steenuilen waargenomen. Aannemelijk heeft het betreffende paar aldaar een nestlocatie en territorium. Tevens is een roepende steenuil waargenomen nabij het perceel aan de Broekdijk 6. Niet gelijktijdig met het actieve paar. Aannemelijk betreft het perceel aan de Broekdijk 6 een slaappleats voor het mannetje steenuil. Gezien de eenmalige activiteit rondom de loods zal dit tevens eenzelfde slaappleats zijn en betreft het geen nestlocatie. In de directe omgeving van de locatie (binnen een straal van 300m) zijn minimaal 6 potentieel geschikte verblijven aanwezig. De afname van één slaappleats zal niet leiden tot het ongeschikt raken van het bestaande steenuilenterritorium ter hoogte van de Broekdijk 3. Tevens is de gunstige staat van instandhouding van de steenuilpopulatie als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling niet in het geding. De functionaliteit van het verblijf in de loods binnen de planlocatie is echter wel in het geding. Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen, conform de Soortenstandaard Steenuil, enkele mitigerende maatregelen te worden getroffen. De maatregelen worden zowel voor, tijdens als na de werkzaamheden toegepast.

4 Conclusie

4.1 Conclusie

Steenuil

In de periode medio maart tot en met medio mei is onderzoek naar de aanwezigheid van steenuil in de loodsen aan de Spoorstraat 6-8 te Kesteren uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het Kennisdocument Steenuil (BIJ, 2017). Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de te slopen loodsen op de locatie een functie hebben voor steenuil. In de oostelijke loods is een slaappleats van een mannelijke steenuil aanwezig. Aannemelijk betreft dit het mannetje van het broedpaar aan de Broekdijk 3. De planlocatie maakt verder geen onderdeel uit van het functioneel habitat als foerageergebied. De beoogde sloop en (her)ontwikkeling heeft een negatief effect op de steenuil en leiden derhalve tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

4.2 Vervolgstap(pen)

Voor de uitvoering van de sloop is een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Conform de Kennisdocumenten Steenuil wordt aanbevolen om het navolgende aspecten te onderbouwen. Deze aspecten maken integraal onderdeel uit van het projectplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag.

- 1) Bepaal waarborging van gunstige staat van instandhouding
- 2) Onderbouw de meest bevredigende oplossing (alternatieven afweging)
- 3) Bepaal mitigerende en compenserende maatregelen

De ontheffingsaanvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanvraagformulier (*dient nog opgesteld/ingevuld te worden*)
- Projectplan met ecologisch werkprotocol (*dient nog opgesteld te worden*)
- Oriënterend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Aanvullend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Eventueel aanvullende documentatie

5 Literatuur

Vos, A.E. & C.J. Blom, 2018. Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna Spoorstraat 6-8 te Kesteren. Blom Ecologie B.V., Waardenburg

BIJ 12, 2017. Kennisdocument Huismus, *Passer domesticus*. BIJ 12, Utrecht

BIJ 12, 2017. Kennisdocument Steenuil, *Athene noctua*. BIJ 12, Utrecht

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Steenuil *Athene noctua*. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Websites

www.arcgis.com

www.planviewer.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

